

İZMİR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

12

ISSN: 2149-1097

**İZMİR ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ**

**JOURNAL OF IZMIR
STUDIES**

12

İzmir-2020
İZMİR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Yıl 6, Sayı: 12, 2020

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: Doç. Dr. Olcay Pullukçuoğlu Yapucu
EDİTÖR: Doç. Dr. Aylin Ümit Erdem

İDARE MERKEZİ/CORRESPONDENCE: Gençlik Caddesi No: 21 Pembe
Köşk 35100 Bornova-İZMİR

YAYIN KURULU/ EDITORIAL BOARD

Doç. Dr. Olcay PULLUKÇUOĞLU YAPUCU
Doç. Dr. Cihan ÖZGÜN
Doç. Dr. Aylin Ümit ERDEM

HAKEM KURULU/ REFEREE BOARD

Prof.Dr. Zeki ARIKAN, *Ege Üniversitesi*
Emekli Öğretim Üyesi.
Prof. Dr. Besim ÖZCAN, *Atatürk
Üniversitesi.*
Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR, *Milli Savunma
Üniversitesi.*
Prof. Dr. Cüneyt KANAT, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Evangelia BALTA, *National Hellenic
Research Foundation.*
Prof. Dr. Hale OKÇAY, *Ege Üniversitesi*
Emekli Öğretim Üyesi.
Prof. Dr. Hasan MERT, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Hatice ŞİRİN, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Herkül MİLLAS, *Emekli Öğretim
Üyesi.*
Prof. Dr. İnci KUYULU ERSOY, *Ege
Üniversitesi.*
Prof. Dr. Kemal ARI, *Dokuz Eylül
Üniversitesi.*
Prof. Dr. Mehmet Ali KAYA, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Mehmet ERSAN, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI, *Ege
Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi.*
Prof. Dr. Necdet HAYTA, *Gazi Üniversitesi.*
Prof. Dr. Ruth HAGENGRUBER, *Paderborn
Üniversitesi*
Prof. Dr. Spiridon SFETAS, *Aristotle
University of Theassaloniki.*
Prof. Dr. Süleyman ÖZKAN, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Tanju DEMİR, *Adnan Menderes
Üniversitesi.*

Prof. Dr. Xaris EXERTZOGLOU, *University of
Aegean.*
Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ, *Ege
Üniversitesi.*
Prof. Dr. Zuhal ÖZEL SAĞLAMTİMUR, *Ege
Üniversitesi.*
Prof.Dr. Eva Maria SENG, *Paderborn
Üniversitesi.*
Prof.Dr. Frank GÖTTMANN, *Paderborn
Üniversitesi.*
Prof.Dr. Levent KAYAPINAR, *Ankara
Üniversitesi.*
Prof.Dr. Mahir AYDIN, *İstanbul Üniversitesi*
Doç. Dr. Serpil ÖZMIHÇI, *Dokuz Eylül
Üniversitesi.*
Doç. Dr. Alev GÖZCÜ, *Dokuz Eylül
Üniversitesi.*
Doç. Dr. Ali Riza ONGUN, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Atilla BATMAZ, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Aylin Ümit ERDEM, *Ege
Üniversitesi.*
Doç. Dr. Aysun SARIBEY HAYKIRAN, *Adnan
Menderes Üniversitesi.*
Doç. Dr. Cihan ÖZGÜN, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Emine TOK, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Fevzi ÇAKMAK, *Dokuz Eylül
Üniversitesi.*
Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR, *Ege
Üniversitesi.*
Doç. Dr. Mehmet Emin ELMACI, *Dokuz Eylül
Üniversitesi.*

Doç. Dr. Nuri KARAKAŞ, *Ege Üniversitesi*.
Doç. Dr. Olcay PULLUKÇUOĞLU YAPUCU,
Ege Üniversitesi.

Doç. Dr. Tuncay Ercan SEPETÇİOĞLU,
Adnan Menderes Üniversitesi.

Doç. Dr. Yücel AKSAN, *Ege Üniversitesi*.
Emekli Öğretim Üyesi.

Doç. Dr. Yücel YİĞİT, *Polis Akademisi*.

Dr. Gregory STOURNARAS, *Aristotle University of Theassaloniki*.

Dr. Öğr. Üyesi Günver GÜNEŞ, *Adnan Menderes Üniversitesi*.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan UÇAR, *Ege Üniversitesi*.

Dr. Öğr. Üyesi Kemal HAYKIRAN, *Adnan Menderes Üniversitesi*.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAŞARAN, *Adnan Menderes Üniversitesi*.

Dr. Siren BORA, *Araştırmacı Tarihçi*.

SEKRETERYA

Yasin ÖZDEMİR, İbrahim HAMALOĞLU.

YAYININ TÜRÜ: Uluslararası, Hakemli.

KISALTMASI: IAD

E-POSTA: izmiraum.ege.edu.tr / izmiraum@gmail.com

TLF: 0232 342 72 24

Yayın Tarihi: 28.08.2020

Yazılarda ileri sürülen görüşlerden yazarı / yazarları sorumludur.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

Zafer DERİN, İzmir-Yeşilova Höyügü	1
Özlem ÇEVİK, Osman VURUŞKAN, Coşkun SİVİL, Ulucak Höyük (MÖ 6850-5460).....	11
Hayat Erkanal, Vasıf Şahoğlu, İrfan Tuğcu Liman Tepe Kara ve Su Altı Kazıları.....	41
Z. DERİN-M.A. ERDEM-Ö. ÇELİK-M. MAMİKOĞLU, Yassıtepe Höyügü	61
Vasıf ŞAHOĞLU, Ümit ÇAYIR, Ümit GÜNDÖĞAN, Mustafa İNCİRLİLİ, Ramazan GÜLER, Çeşme – Bağlararası: İzmir Bölgesinde Bir Tunç Çağ Kıyı Yerleşimi	75
Duygu AKAR TANRIVER, Aylin Ü. ERDEM Eski Smyrna – Bayraklı Höyügü.....	97

İZMİR-YEŞİLOVA HÖYÜĞÜ

Zafer DERİN*

Makale Geliş Tarihi: Mayıs 2020

Makale Kabul Tarihi: Haziran 2020

Öz

Yeşilova Höyübü, 70 bin metrekareden fazla bir alana yayılan ve zamanla günümüzde ova seviyesinin altında kalmış höyük tipi bir yerleşimdir. Yeşilova'daki prehistorik yerleşim Neolitik dönemin sonundan itibaren hemen yakınındaki Yassitepe ve İpeklikuyu yerleşimlerinin bulunduğu alanlara da yayılarak gelişimini sürdürmüştür. Bornova Ovası'nın ortasında İzmir'in kent kültür tarihinin doğduğu 800 m. çapındaki Yeşilova Höyük "İzmir'in Tarih Öncesi Yerleşim Alanı" dir. Yeşilova Höyübü yayılım alanı içinde Neolitik dönemden Roma dönemine kadar birçok kültürün yaşadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Neolitik, Bornova, Yerleşim, Höyük.

Abstract

Yeşilova Höyük is a mound settlement, spreads the area more than 70 thousands square meter which is now under the plain level. The prehistoric settlement in Yeşilova expanded to other sites such as Yassitepe and İpeklikuyu, starting from the end of the Neolithic Age and continued to develop throughout the time. Yeşilova Höyük is the "Prehistoric Settlement Area of Izmir" in the diameter of 800 meters which is the birth place of Izmir's city culture at the middle of the Bornova Plain. It is known that many different cultures lived within the Yeşilova Höyük and its around from the Neolithic Age to the Roman era.

Keywords: Izmir, Neolithic, Bornova, Settlement, Höyük.

GİRİŞ

İzmir ili Bornova ilçesi sınırları içinde Karacaoğlan Mahallesi'nde Manda Çayı'nın güneyinde, bugünkü sahile kuş uçuşu 4 km mesafede yer alan Yeşilova Höyübü; kent merkezi içinde tarih öncesi döneme ait bilinen en eski yerleşim alanıdır(Fig.1). Bornova Ovası'nda kalın bir alüvyon tabakası altında kalmış olan Yeşilova Höyübü'nde ilk kazılar 2005 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi – Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ortak çalışması olarak başlamıştır. Yeşilova Höyübü kazı çalışmaları 2008 yılından itibaren Bakanlar Kurulu kararıyla; Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Ege Üniversitesi adına Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Büyükşehir ve Bornova Belediye'lerinin desteğiyle sürdürülmektedir.

Bornova Ovası'nın ortasında, Yeşilova Höyügü kazı çalışmalarıyla birlikte; Yassıtepe Höyügü ve İpeklikuyu Höyügü'nü de kapsayan, yaklaşık 800 metre çapındaki alanda 'İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı' ortaya çıkartılmıştır.¹ Bu alan içinde yer alan ve yaklaşık 70 bin metrekareden fazla bir alana yayılan Yeşilova Höyügü'nde (Fig.2) ilk yerleşimin; günümüzden en az 8500 yıl önce Neolitik Çağ'ın başında başlamış olduğu, Neolitik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar birçok kültürün yaşadığı anlaşılmıştır. Höyükteki ilk yerleşime ait kalıntı ve buluntular, bugünkü ova seviyesinin yaklaşık 4-5 metre altında killi ana toprağın üzerinde yer almaktadır. Yerleşimin kültür dolgusu ise yaklaşık 3,5-4 metredir.² Kültür dolgusu 4 kültür katından oluşmaktadır. Kültür katları yüzeyden başlayarak; *I. Kat* Roma Dönemi, *II. Kat* Tunç Çağ, *III. Kat* Kalkolitik Çağ (1-2 Tabakaları) ve *IV. Kat* Neolitik Çağ (1a,b,c-8 Tabakaları) olarak saptanmıştır. 4 kültür katında gelişim gösteren höyük, yıllar içinde yeniden inşa edildikleri anlaşılan 15 mimari kata sahiptir (Fig.3). Yeşilova Höyügü Neolitik Dönemine ait mimari kalıntılar çoğunlukla Geç Neolitik olarak adlandırılan IV.1a-c, 2. Tabakalarda saptanabilmiştir.

Neolitik Dönemin son katları olan IV.2 tabakasında beş mekân, IV.1c de üç mekân, IV.1b tabakasında altı mekân ve Neolitik Dönemin son sürecine ait IV.1a tabakasında ise sekiz mekân ortaya çıkartılmıştır. IV.2 tabakada 10, 11 ve 13 No'lu mekânların taş temelli yuvarlak planlı kulübeler şeklinde yapıldığı görülmüştür (Fig.3). 1.50, 1.90 ve 2.00 metre çapındaki yuvarlak mekânların birbirlerine bitişik durumda inşa edildikleri ve 0.30m'lik taş temele sahip oldukları anlaşılmıştır. Üst yapısının ağaç ve çamur kullanılarak yapıldığı düşünülen mekânlardan M10'un içinde 16.30 m seviyesinde günlük yaşam ilişkin kalıntılarından biri olarak sıkıştırılmış yanmış çamurdan tabanı olan ocak tespit edilmiştir.

IV.2 tabakasında ortaya çıkan yuvarlak planlı mekânlar Kıyı Ege bölgesi için ayrıcalıklı bir özellik olarak karşımıza çıkar. Bölgede yapılan kazılardan Ege Gübre'de tek örneğini bulduğumuz yuvarlak planlı yapıların³, Yeşilova Höyügü'nde IV.4 katından itibaren kullanılmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu tür yapılara son kez IV.2 tabakasında

* Doç.Dr. Zafer Derin, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi, 35100, Bornova/İZMİR. E-posta: zaferderin@gmail.com.
<https://orcid.org/0000-0002-0282-0593>

¹ Derin 2017, 221.

² Zafer Derin, 'Tarih Öncesi Dönemde İzmir'in, *İzmirli Olmak Sempozyumu*', (Ankara: BMS Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti., 2010), 38.

³ SAĞLAMTIMUR-OZAN 2012, 230-231.

rastlanmıştır. IV2 tabakasından sonra IV1a-c tabakalarına ait mekânların değişen talepler doğrultusunda büyüyerek dörtgen planlı yapılara dönüştükleri anlaşılmaktadır. Bu durum bulgular dikkate alındığında yeni gelen topluluklardan çok artan nüfusa bağlı olarak daha çok insanın barındığı kalıcı konutlara olan ihtiyaçtan kaynaklanmış olmalıdır.

IV1c tabakasına ait yapıların taş duvarlarının çamur harçla üst üste tek sıra taşla örülüp ve dirençsiz şekilde yapılmasını nedeniyle, perde duvar niteliğinde olduğu görülmüştür. Yapıların çatıları, duvarlardan destek almayacak şekilde ağaç destekli kırma çatılar şeklinde yapılmıştır. Mekân içindeki ağaç destekler duvak kenarlarındaki taş altlıklar üzerine oturtulmuştur.

IV.1c tabakasından sonra, IV.1a-b tabakalarında mimari açıdan yeni uygulamalarla karşılaşılmaktadır. Bu tabakaya ait 0.60-0.80 m. kalınlığında taş temelleri olan yapılar, 5x6, 6x8, 9x10 boyutlarında yan yana inşa edilmiş dikdörtgen planlı mekânlardan oluşmaktadır(Fig.4). Mekânarda, taş temellerinin üstünde kerpiç harç dolgusunun tercih edildiği, alt ve üst öğütme taşlarının duvarlarda kullanılmaktan vazgeçildiği anlaşılmaktadır. Ayrık planda inşa edilen mekânların genellikle batı taraflarında taşlarla yapılmış platformlar ve her birinin içinde tahıl ve toprak öğütmek için kullanılan işlikler bulunur. Yapıların içinde ve dışında serpantin balta, çakmaktaşı kesicilerinde bulunduğu taş işlikleri, tezgâh ağırlıklarının bulunduğu dokuma işlikleri günlük yaşama ilişkin bulgular olarak karşımıza çıkar (Fig5).

Yeşilova Höyügü'nde Neolitik Çağ'ın başında MÖ.6500 yıllarında başlayan yerleşim, Neolitik Çağ'ın sonuna doğru en zengin dönemine ulaşmıştır. Neolitik yerleşimin M.Ö. 6000-5700 yılları arasındaki son dönemini temsil eden, kalıntılarıyla en çok verinin elde edildiği yerleşim katlarında, birbirlerinden ayrı inşa edilen mekânarda genellikle gündelik yaşama ilişkin işlikler ortaya çıkartılmıştır. Mekân içlerinde tahıl öğütmek için kullanılan öğütme taşları, ezgi taşları mekân içi üretime dair bilgi sunarken; serpantin baltalar, çakmaktaşı aletlerin bulunduğu taş işlikleri, tezgâh ağırlıkları ve ağırsakların yoğun olarak bulunduğu dokuma işliklerinin varlığı Neolitik Dönem toplumunun günlük yaşamına ait önemli izler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴ Kazı çalışmalarıyla elde edilen veriler; Yeşilova yerleşiminde pişmiş toprak mühürleriyle organize bir yapıya sahip, avcı, toplayıcı ve çiftçi bir toplumun varlığını ortaya koymaktadır.

⁴ DERİN 2012b, 173.

Vatoz, çipura gibi balıkları avlayıp, midye toplayan Neolitik toplumun denizden ve karadan elde ettikleri bu ürünlerle yiyecek kaynaklarını zenginleştirdiği, Kapadokya ve Melos Adası gibi uzak deniz aşırı yerleşimlerle ticari ilişkiler kurduğu bilinmektedir.

İzmir'in ilk yerleşimcileri tarımsal faaliyetlerinin artışıyla birlikte elde ettikleri artı ürünleri depolama ihtiyacı duymuşlardır. Bu nedenle iri küpler gibi büyük depolama kapları bu ihtiyacı bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde beslenmede tarımsal ürünlerin yanı sıra deniz ve hayvansal ürünlerle çeşitli mutfak kültürü ihtiyacı yönelik olarak çanak çömlek çeşitliliğinin de artmasına neden olmuştur. Yeşilova Neolitik keramiği içinde çanak, tabak, çömlek, küp, bardak ve hayvan şekilli (zoomorfik) olmak üzere farklı kap tipleri dikkati çeker. Bunlar biçim, boy ve derinlik olarak çeşitli tiplerdedir. Yapıların geçirdiği yoğun ve yıkıntı nedeniyle tam ele geçen ya da tümlenebilen iri kap miktarı son derece azdır. Bununla birlikte basık gövdeli çömleklerin oldukça yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bu tip kapların karın kısımları yuvarlak ya da keskin olabilmektedir. Ağız çaplarındaki düzensizlikler ve dip şekilleri kapların önemli bir kısmının oval yapılı olduğunu göstermektedir.

Yeşilova Neolitik keramiği genel olarak monokrom karakterlidir. Boya bezemeye sık rastlanılmaz. Yüzeylerde kırmızı renk hâkimdir. Siyah ve gri gibi koyu renkler çok nadir görülmekte olup, bunların pişirme tekniğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Yeşilova'da Neolitik dönem keramiği gerek hamur yapısı, gerekse yüzey işlenisi bakımından büyük ölçüde iyi niteliklidir. Kaba keramiğe oldukça ender rastlanmaktadır. Keramiklerin hamurları taneli yapıdadır. Minik taşçık olarak tanımlanabilecek taneler, kalın cidarlı kaplarda görülmektedir. Hamur renklerinde kırmızı ve kahve tonları yaygındır. Açık sarı ve sarımsı pembe, bunlara nispetle az olmakla birlikte ayırt edici bir özellik karşımıza çıkar. Hamur içinde mika varlığı ve oranı katıldan ziyade kil kaynağıyla ilgili görülmektedir. Nitekim sarımsı pembe hamurlu kaplar, yoğun mika içermektedir. Neolitiğin Geç dönemine ait kaplarda hamura katıldığı izlenimi veren organik maddelere de rastlanılmıştır.

Höyük'teki Neolitik kültüre ait tüm buluntular; pişmiş toprak, taş alet, araç ve eşya endüstrisinin gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Büyük çoğunluğu çakmaktaşından yapılmış yontma taş aletler, ok ucu, dilgi, kesici, kazıcı ve delgi gibi çeşitli tiplerdedir⁵. Ele geçen çekirdekler

⁵ DERİN-AY-CAYMAZ 2009, 18vd., FINDIK-DERİN 2018, 212 vd.

ve yongalar çakmaktaşı işçiliğinin de Yeşilova'da yapıldığını göstermiştir. Bazı taş türlerinin kare şeklinde işlenerek kolye ucuna dönüştürüldüğü görülmüştür. Kazının başlangıcından bu yana süre gelen çalışmalarda çok farklı kil eserlerin yanı sıra ana tanrıça figürinleri de ele geçmiştir. Ayrıca güneşe benzeyen labirent ya da spiral motifleriyle pintadera-mühürler de bulunmuştur (Fig.6).⁶ Bütün bunlar Yeşilova Neolitik toplumunun organize bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Yalnızca İzmir'in en eski yerleşimi değil aynı zamanda Ege Bölgesi'nin bilinen en eski yerleşimlerinden biri olan Yeşilova Höyügü'nün tüm yerleşim katmanlarında tespit edilen buluntular; Egeli Neolitik Dönem topluluklarının inşa ettikleri mekânlara ve yaşam biçimlerine ait önemli veriler sunarken; yerleşimin Ege ve Güneydoğu Avrupa kültürünün gelişimine katkıda bulunan bir topluluk tarafından kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Yeşilova Höyügü IV. 7 tabakadan elde edilen ilk sonuçlar M.Ö 6490 yılına Erken Neolitik Döneme aittir. IV.8 tabakanın bu durumda 200 yıl önceye gidebileceği yönündedir. Bu durum Ege Bölgesi kronolojisine ışık tutmaktadır. Yeşilova Höyügü IV.6-8 tabakaları buluntuları Ege ve Gölßer Bölgesi Erken Neolitik yerleşimleri ile yakın paralellik gösterir.⁷ Bu bölgedeki gelişmeler Neolitik toplumun Gölßer Bölgesi ve Adalar ile kültürel ilişkileri olduğunu kanıtlamaktadır.

Yeşilova Höyügü'nde kazı çalışmalarına ek olarak, Tarih Öncesi Alanı ziyaretçilerin de deneyimine açmak amacıyla III. Derece arkeolojik sit alanı sınırları içerisinde 2014 yılında Yeşilova Höyügü Ziyaretçi Merkezi kurulmuştur (Fig.2,7). Yeşilova Höyügü Ziyaretçi Merkezi; aktif kazı alanı, sergi salonlarının yer aldığı müze bölümü, laboratuvar, restorasyon ve çizim çalışmalarının gerçekleştirildiği kazı evi, kazı alanlarının izlenebildiği seyir terası, çocuklar için oluşturulmuş arkeoloji parkı ve 'zaman yolculuğu' çalışmasının gerçekleştirildiği neolitik köyden oluşmaktadır. Bir kent içi arkeolojik alan olan Yeşilova Höyügü'nde gerçekleştirilen çalışmalarla temel hedef; kazıların bilgisinin topluma eğitim aracılığıyla sunulması ve bu birlilikteğin sonucunda alanın kent turizmine katkı sağlamasıdır. Ziyaretçi merkezinde bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmalarla; kentin tarihöncesi yerleşimini ve arkeolojik alanda ortaya çıkan bulguları topluma aktif bir sunum yöntemiyle aktarabilmek hedeflenmektedir.

⁶ DERİN 2012a, fig 22; DERİN 2014, 305-306.

⁷ ERDOĞU 2013, 6-7; HOREJS 2012, 120-121.

Yeşilova Höyübü Ziyaretçi Merkezi; kazı alanı ve kazıevinde yürütülen bilimsel arkeolojik çalışmaların yanı sıra; Neolitik Dönem toplumunun yaşamına ve kültürüne, aynı zamanda arkeoloji biliminin ne olduğuna ve nasıl üretildiğine dair bilgileri toplumun her kesimine sunan bir kaynak olmasının sebebiyle eğitim işlevine sahiptir. Kazı çalışmaları sonucunda ortaya konulan bilimsel verilerin; bilimsellikten kopmayan, 'eğitim' odaklı bir yaklaşımla, toplumun her kesiminin algılayabileceği biçimde aktarılması toplumda hem arkeolojik miras alanı olarak Yeşilova Höyübü'ne hem de kültürel miras alanlarının korunmasına dair farkındalığın oluşmasına katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- DERİN 2012a; Z.Derin, *Yeşilova Höyübü. Neolithic in Turkey, New Excavations, New Discovers*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 177-195.
- DERİN 2012b, Z.Derin 'Yeşilova Höyübü', *Üniversitesi Arkeoloji Kazıları*, ed. Altan Çilingiroğlu, Zeynep Mercangöz and Gürcan Polat (İzmir: Arkadaş Matbaacılık Ltd. Şti., 2012), 188-199
- DERİN 2014; Z.Derin, "İzmir- Yeşilova Höyübü Neolitik Mühürleri", in: A. Özfirat (ed), Veli Sevin'e Armağan, Ege Yayınları, İstanbul: 305-312.
- DERİN 2017; Z.Derin, "The Prehistoric Settlement Of Izmir: Yeşilova Höyübü", *Geçmişten Günümüze İzmir. From Past to Present*, Editör: M.Espagne, R.G. Gürtekin Demir, S. Verge, P. Aydemir, İzmir, 221-240.
- DERİN-AY-CAYMAZ 2009, Z.Derin-F.Ay-T.Caymaz, "İzmir'in Prehistoric Yerleşimi- Yeşilova Höyübü 2005-2006 yılı Çalışmaları", *Arkeoloji Dergisi* XIII (2009/1)7-58.
- BURÇİN 2013; B. Erdoğu "Uğurlu, A Neolithic Settlement on the Aegean Island of Gökçeada", in: M. Özdoğan, N.Bağgelen and P. Kuniholm (eds), *The Neolithic in Turkey, New Excavations & New Research, Northwestern Turkey and Istanbul*, İstanbul: 1-33.
- FINDIK-DERİN 2018; B.Fındık, Z.Derin, "Yeşilova Höyübü Geç Neolitik Dönem Yontmataş Endüstrisi", *Anadolu Arkeolojisinde Taş Aletler*, Editör: Adnan Baysal, Ege Yayınları, İstanbul 2018, 212-222.
- HOREJS 2012; B. Horejs;"Çukuriçi Höyük. A Neolithic and Bronze Age Settlement in the Region of Ephesus", in: M.Özdoğan, N. Bağgelen and P.Kuniholm (eds), *The Neolithic in Turkey, New Excavations & New Research*, İstanbul, 117-131.
- SAĞLAMTİMUR-OZAN 2012, H. Sağlamtimur-A.Ozan "Ege Gübre Neolitik Yerleşimi", *Ege Üniversitesi Arkeolojik Kazıları*, Edits. A.Çilingiroğlu, Z. Mercangöz, G.Polat, İzmir, 230-231.

GÖRSELLER

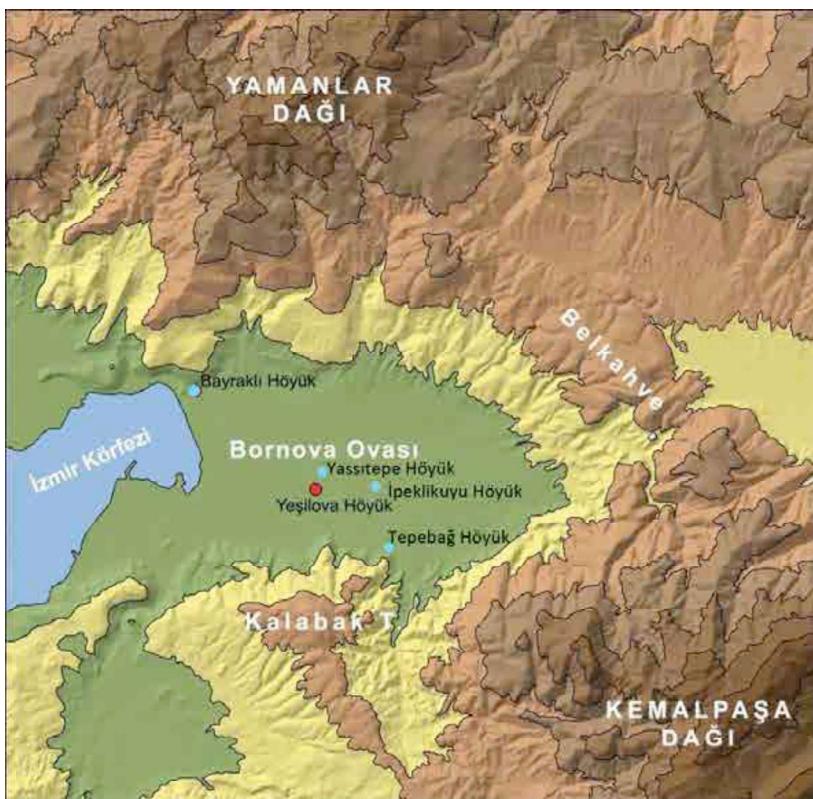

Fig.1. İzmir'i Tarih Öncesi Yerleşim Alanı ve Yeşilova Höyügü.

Fig.2. Yeşilova Höyügü ve Ziyaretçi Merkezi'nin havadan görünümü.

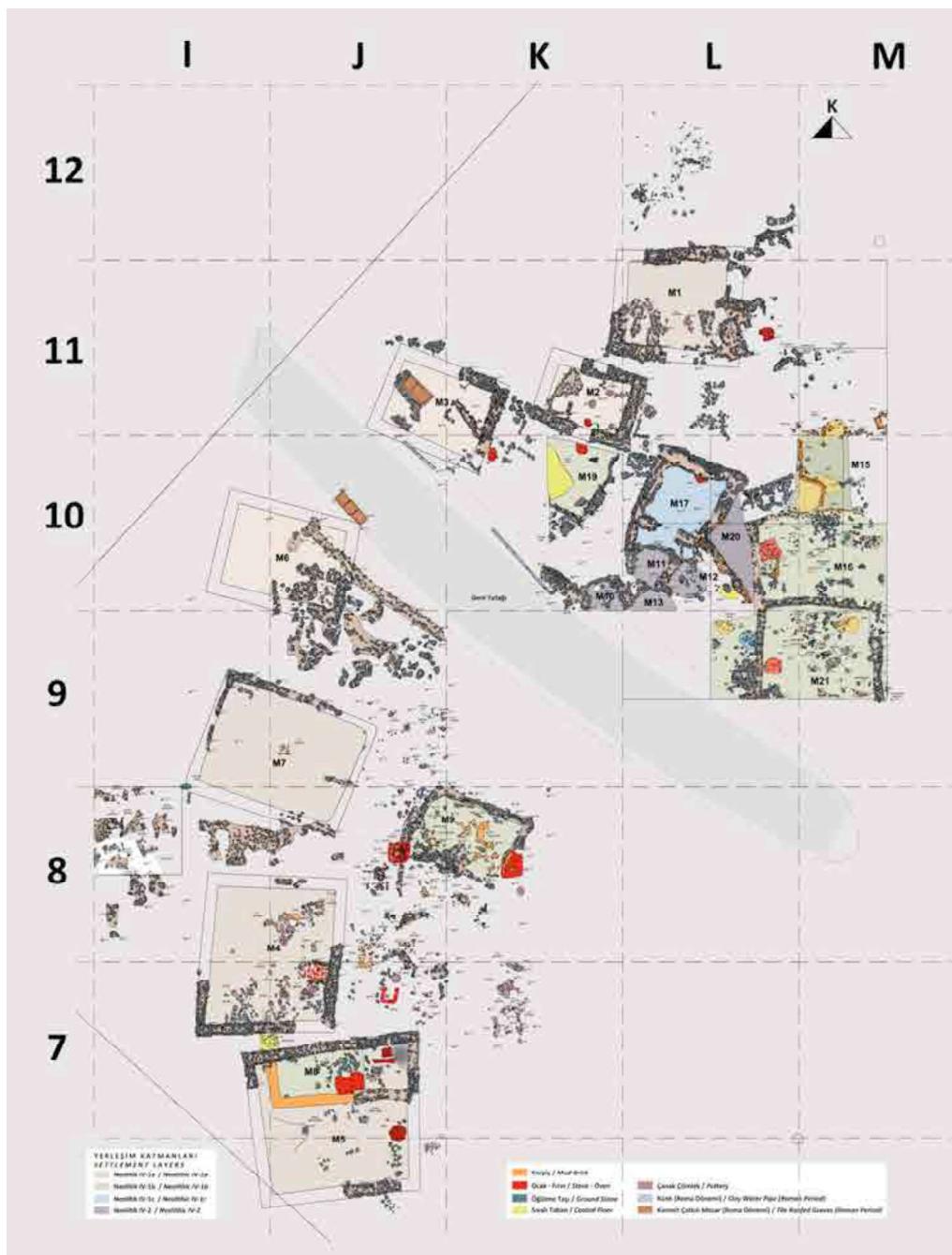

Fig.3. Yeşilova Höyübü Mimari tabakaları.

Fig.4. IV.1b tabakası mekânları.

Fig.5. Taş balta ve kesiciler.

Fig.6. Güneş Mührü.

Fig.7. Yeşilova Höyük Ziyaretçi Merkezi.